

# DE PRUIS-METHODE

Procedure voor brongebaseerd onderzoek, bewijsweging en AI-ondersteunde dossieranalyse

|                     |                                                               |
|---------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Documentcode</b> | PM-01                                                         |
| <b>Versie</b>       | 1.0                                                           |
| <b>Datum</b>        | 22 september 2026                                             |
| <b>Status</b>       | Werkprocedure / methodische beschrijving                      |
| <b>Toepassing</b>   | Historische, technische en maatschappelijk omstreden dossiers |

*Kernidee: niet vragen wie geloofd moet worden, maar welke bewering door welke bron, met welke bewijssterkte, binnen welk deskundigheidsdomein en met welk tegenbewijs kan worden getoetst.*

## 1. Doel van de methode

De Pruis-methode is een procedure voor het onderzoeken van complexe dossiers waarin technische feiten, historische bronnen, mediaframes, bestuurlijke informatie, persoonlijke herinneringen en maatschappelijke interpretaties door elkaar zijn gaan lopen. De methode is ontwikkeld rond het dossier van El Al-vlucht 1862, maar is bedoeld als overdraagbare werkwijze voor andere rampen, incidenten en langdurig omstreden historische casussen.

Het doel is niet om een nieuwe autoriteit te creëren, maar om controleerbaarheid te vergroten. De gebruiker moet altijd kunnen teruggaan van conclusie naar bewering, van bewering naar bron en van bron naar het oorspronkelijke document.

## 2. Uitgangspunten

- Primaire bronnen hebben voorrang op latere samenvattingen en interpretaties.
- Een bron en een bewering zijn niet hetzelfde: een sterke bron kan een beperkte claim ondersteunen, maar niet automatisch een bredere conclusie.
- Feit, reconstructie, interpretatie en hypothese worden expliciet van elkaar gescheiden.
- Tegenbewijs wordt actief gezocht en zichtbaar meegenomen.
- ‘Niet aangetoond’ is niet hetzelfde als ‘weerlegd’.
- Deskundigheid is domeingebonden: technische expertise geeft geen automatisch gezag over medische, juridische, sociologische of politieke causaliteit.
- Motieven en intenties worden niet ingevuld zonder directe bron.
- De methode moet ook de onderzoeker zelf corrigeerbaar maken: elke conclusie moet herzienbaar zijn wanneer beter bewijs beschikbaar komt.

## 3. Kernstructuur

**VRAAG → CLAIM → BRON → CONTROLE → TEGENBEWIJS → BEWIJSSTATUS →  
DUIDING → HERZIENING**

Deze keten vormt de ruggengraat van de methode. Een onderzoeksvraag wordt eerst opgesplitst in controleerbare claims. Pas daarna worden bronnen geselecteerd en gewogen. De conclusie volgt dus niet uit het narratief, maar uit de traceerbare bronketen.

## 4. Procedure

### Stap 1 — Formuleer één concrete onderzoeksvraag

Maak de vraag zo toetsbaar mogelijk. Vermijd samengestelde vragen waarin technische oorzaak, bestuurlijke verantwoordelijkheid, gezondheid en intenties in één conclusie worden samengevoegd.

### Stap 2 — Classificeer het vraagtype

Bepaal of de vraag technisch, historisch, medisch, juridisch, bestuurlijk, journalistiek, sociologisch of gemengd is. Dit voorkomt dat bronnen uit een verkeerd deskundigheidsdomein als eindbewijs worden gebruikt.

### **Stap 3 — Splits de vraag op in afzonderlijke claims**

Formuleer elke relevante bewering afzonderlijk. Voorbeeld: ‘het vliegtuig vloog een extra rondje’ is een technische claim; ‘de overheid verzweeg dat rondje’ is een andere claim over gedrag en intentie.

### **Stap 4 — Zoek de bijbehorende PIN’s en oorspronkelijke documenten**

Gebruik het PIN-register als navigatielaag. Een PIN is geen bewijs op zichzelf, maar een stabiele sleutel naar de bron, context, datum, titel, thema en eventueel een directe URL of download.

### **Stap 5 — Bepaal de bronstatus**

Leg vast of het gaat om een oorspronkelijk document, officieel onderzoek, getuigenverklaring, contemporaine publicatie, latere analyse, journalistieke interpretatie of contextbron.

### **Stap 6 — Controleer de oorspronkelijke bron**

Stellige conclusies worden waar mogelijk aan het oorspronkelijke document gecontroleerd. Als alleen metadata, een samenvatting of een latere analyse beschikbaar is, wordt dat expliciet gemeld.

### **Stap 7 — Zoek actief naar tegenbewijs**

Noteer bronnen die de claim ondersteunen én bronnen die haar tegenspreken. Tegenbewijs is geen hinderpaal maar een verplicht onderdeel van de methode.

### **Stap 8 — Ken een bewijsstatus toe**

Beoordeel de claim als Sterk bevestigd, Aannemelijk, Betwist, Onbewezen of Weerlegd. De status hoort bij de claim, niet bij de persoon die haar uitspreekt.

### **Stap 9 — Bepaal de deskundigheidsstatus**

Classificeer de duiding als Binnen deskundigheid PUIS, Gedeeld domein of Buiten deskundigheid PUIS. Buiten het eigen vakgebied moet de eindconclusie steunen op bevoegde vakbronnen.

### **Stap 10 — Scheid broninhoud van interpretatie**

Maak zichtbaar wat letterlijk of rechtstreeks uit een bron volgt, wat een samenvatting is en wat een interpretatieve conclusie van de onderzoeker is.

### **Stap 11 — Formuleer de conclusie proportioneel**

Gebruik geen sterkere taal dan het bewijs toelaat. Schrijf bijvoorbeeld ‘onbewezen’ wanneer bewijs ontbreekt, en alleen ‘weerlegd’ wanneer betrouwbaar tegenbewijs de claim daadwerkelijk uitsluit.

### **Stap 12 — Leg resterende onzekerheid vast**

Noem expliciet wat nog niet bekend is. Een open vraag mag open blijven. Het ontbreken van bewijs mag niet worden opgevuld met een aantrekkelijk scenario.

### Stap 13 — Maak het antwoord reproduceerbaar

Noteer de gebruikte PIN's, primaire bronnen, datum van beoordeling en eventuele versie. Een andere onderzoeker moet de gevolgde route kunnen reconstrueren.

### Stap 14 — Herbeoordeel bij nieuwe informatie

Wanneer nieuwe primaire bronnen beschikbaar komen, wordt de bewijsstatus opnieuw bepaald. Zelfcorrectie is een structureel onderdeel van de methode, geen teken van zwakte.

## 5. Vaste bewijsstatussen

| Status                 | Definitie                                                                                                                      | Gebruik                                             |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| <b>Sterk bevestigd</b> | Meerdere betrouwbare, bij voorkeur onafhankelijke oorspronkelijke bronnen ondersteunen de claim; geen zwaarwegend tegenbewijs. | Voor robuuste conclusies.                           |
| <b>Aannemelijk</b>     | Redelijk ondersteund, maar bewijs is niet volledig of laat alternatieve uitleg toe.                                            | Voor waarschijnlijke maar niet gesloten conclusies. |
| <b>Betwist</b>         | Relevante bronnen of deskundige interpretaties spreken elkaar wezenlijk tegen.                                                 | Voor echte bron- of expertcontroverse.              |
| <b>Onbewezen</b>       | Onvoldoende controleerbaar bewijs om de claim als feit te presenteren.                                                         | Niet verwarren met 'onwaar'.                        |
| <b>Weerlegd</b>        | Sterk oorspronkelijk of onafhankelijk bewijs is onverenigbaar met de claim.                                                    | Alleen bij overtuigend tegenbewijs.                 |

## 6. Bronhiërarchie

De methode gebruikt een bronhiërarchie als hulpmiddel voor selectie. Deze bronsterkte mag nooit worden verward met de bewijsstatus van een claim.

| Niveau   | Type bron                                                           | Rol                                                      |
|----------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <b>A</b> | Oorspronkelijke technische of officiële primaire bron               | Hoofdbewijs waar rechtstreeks relevant.                  |
| <b>B</b> | Onafhankelijke primaire bron / originele contemporaine documentatie | Sterke verificatie of tegenbewijs.                       |
| <b>C</b> | Officieel onderzoek / goed onderbouwde deskundige secundaire bron   | Ondersteuning en context.                                |
| <b>D</b> | Analyse, media, herinnering of latere interpretatie                 | Context en onderzoeksvraag; niet automatisch eindbewijs. |
| <b>E</b> | Ongecontroleerde claim, anonieme mededeling of afgeleide herhaling  | Alleen als spoor; vereist verificatie.                   |

## 7. Deskundigheidsgrens

- Binnen deskundigheid Pruis: luchtwaardigheid, vliegtuigtechniek, powerplant installation, onderhouds- en certificatievraagstukken, technisch veiligheidsonderzoek voor zover de bronnen dit dragen.
- Gedeeld domein: onderwerpen waar technische feiten en andere disciplines elkaar raken, bijvoorbeeld human factors, bestuurlijke informatievoorziening of media-analyse.
- Buiten deskundigheid Pruis: medische causaliteit, epidemiologie, toxicologie, strafrechtelijke of civielrechtelijke schuld, psychologische diagnose en politieke motieven. Hier moet de eindconclusie aan bevoegde externe deskundigen en primaire vakbronnen worden ontleend.

## 8. Regels voor controversiële onderwerpen

- Geen speculatie over lading, uranium, route, CVR, ‘doofpot’, gezondheid of betrokken personen zonder traceerbare bron.
- Een ontbrekend document of object is geen bewijs van verduistering.
- Een communicatiefout is geen bewijs van een gecoördineerde doofpot.
- Een gevaarlijke stof aan boord is niet automatisch bewijs dat die stof de ramp of gezondheidsklachten veroorzaakte.
- Een politieke vraag of journalistieke publicatie is geen zelfstandige verificatie van de onderliggende technische claim.
- Een herinnering of ooggetuigenverklaring is waardevol voor beleving en waarneming, maar wordt bij technische reconstructie gewogen naast instrumentele data en fysieke sporen.
- Persoonsgerichte oordelen worden vermeden; gedrag, publicaties en concrete uitspraken worden afzonderlijk getoetst.

## 9. Standaardformaat voor een onderzoeksantwoord

|                               |                                                                        |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>Onderzoeksvraag</b>        | De concrete vraag in één zin.                                          |
| <b>Kernantwoord</b>           | Kort, zonder meer zekerheid te suggereren dan de bronnen toelaten.     |
| <b>Bewijsstatus</b>           | Sterk bevestigd / Aannemelijk / Betwist / Onbewezen / Weerlegd.        |
| <b>Relevante PIN's</b>        | De bronidentificaties waarmee het antwoord kan worden gecontroleerd.   |
| <b>Bron en duiding</b>        | Wat volgt rechtstreeks uit de bron en wat is interpretatie.            |
| <b>Tegenbewijs</b>            | Relevante afwijkende bronnen of alternatieve uitleg.                   |
| <b>Resterende onzekerheid</b> | Wat niet kan worden vastgesteld of buiten het onderzochte domein valt. |

## 10. Kwaliteitscontrole vóór publicatie

- ☐ Is de vraag afgebakend tot controleerbare claims?
- ☐ Zijn primaire en secundaire bronnen onderscheiden?

- ☐ Zijn technische, medische, bestuurlijke en journalistieke domeinen gescheiden?
- ☐ Is voor een stellige conclusie de oorspronkelijke bron geraadpleegd?
- ☐ Is relevant tegenbewijs gezocht en opgenomen?
- ☐ Is 'onbewezen' onderscheiden van 'weerlegd'?
- ☐ Is de deskundigheidsgrens expliciet gemaakt?
- ☐ Zijn motieven of intenties vermeden tenzij rechtstreeks gedocumenteerd?
- ☐ Zijn de gebruikte PIN's en bronverwijzingen reproduceerbaar?
- ☐ Is aangegeven welke onzekerheid resteert?
- ☐ Is de formulering rustig, toetsbaar en niet-polemisch?
- ☐ Kan de conclusie eenvoudig worden aangepast als nieuwe bronnen beschikbaar komen?

## 11. Voorbeeld van toepassing

Voorbeeldclaim: 'El Al-vlucht 1862 maakte vóór de crash nog een extra rondje boven de Bijlmermeer.'

|                               |                                                                                                                      |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Vraagtype</b>              | Technische reconstructie van de vliegroute.                                                                          |
| <b>Primaire bronnen</b>       | Radarregistraties, DFDR, luchtverkeersgegevens en officiële reconstructie.                                           |
| <b>Tegenbewijs</b>            | Ooggetuigenverklaringen en journalistieke interpretaties die een extra rondje suggereerden.                          |
| <b>Weging</b>                 | Instrumentele vluchtdata en meerdere onafhankelijke radarsystemen wegen zwaarder voor de technische routebepaling.   |
| <b>Bewijsstatus</b>           | Weerlegd, indien de geraadpleegde primaire gegevens de extra ronde uitsluiten.                                       |
| <b>Resterende onzekerheid</b> | Waarom sommige getuigen een andere route meenden te zien is een afzonderlijke vraag over waarneming en beeldvorming. |

## 12. Beperkingen en wetenschappelijke status

De Pruis-methode is een uitgewerkte praktijkmethode en geen formeel gecertificeerde wetenschappelijke standaard. De meerwaarde ligt in transparantie, brontraceerbaarheid, expliciete bewijsweging, tegenbewijs en zelfcorrectie. Voor bredere wetenschappelijke toepassing zijn onafhankelijke validatie, reproduceerbare tests, externe peer review en toepassing op andere dossiers wenselijk.

De methode vervangt geen vakdeskundige beoordeling en geen formeel ongevals-, strafrechtelijk, medisch of parlementair onderzoek. Zij functioneert als onderzoeks- en navigatielaag die helpt om claims terug te brengen naar controleerbare bronnen.

## 13. Definitie in één alinea

**De Pruis-methode is een brongebaseerde, reproduceerbare onderzoeksprocedure voor complexe en omstreden dossiers, waarin onderzoeksvragen worden opgesplitst in toetsbare**

**claims, gekoppeld aan stabiele bronidentificaties, gecontroleerd aan oorspronkelijke documenten, gewogen met tegenbewijs en vaste bewijsstatussen, begrensd naar deskundigheidsdomein en periodiek herzien wanneer nieuwe informatie beschikbaar komt. Het uitgangspunt is dat gezag niet de plaats inneemt van controleerbaarheid: de gebruiker moet iedere conclusie naar de onderliggende bron kunnen terugvolgen.**

## **14. Bronbasis van deze procedure**

Deze beschrijving is gebaseerd op de bestaande methodische regels in de El Al 1862-kennisbank, waaronder de basisprompt voor de AI-onderzoeksassistent, de tabbladen voor bewijsstatus, deskundigheidsstatus, tegenbewijs, bronhiërarchie en kwaliteitscontrole, en op de methodische uitgangspunten in het boekproject waar feit, reconstructie, interpretatie en hypothese bewust van elkaar worden gescheiden.